

A közművelődés fehér foltjai

Átlag Lajos átlag szobra

Olvasó munkás szobra. Hány példányban áll ennek az országnak lakótelepein és művelődési házaik előtt, gyárakban és intézmények előcsarnokában bronzba öntve és kőbe faragva?! Ülve olvasó munkás, állva olvasó munkás, támaszkodva olvasó munkás, egyedül és ketten olvasó munkás... Mind egyik kisse sematikus, erősen idealizált, mint amilyen a munkások olvasásáról-olvasottságáról alkotott képünk.

Könyvév

„Egy szoba könyv nélkül olyan, mint egy test lélek nélkül” — mondta Cicero, s erre máris egy közmondással kell válaszolni: „Lélek könyv nélkül olyan, mint a madár szárny nélkül.” Azért idéztem a két mondatot, mert a statisztikák többé-kevésbé hiteles adatai alapján azt mondhatjuk, hogy napjainkban sokan vásárolnak könyvet és kevesen olvasnak. Divat könyvet venni, a könyv a lakás díszé, de nem divat az olvasás, mint a műveltség egyik legfontosabb forrása.

Ebben az évben megkülönböztett figyelemmel fordulunk a könyv, az olvasás felé, hiszen az 1972-es esztendő Nemzetközi Könyv-évvé nyilvánította az UNESCO XVI. közgyűlése. Ennek az évnek egyik legfontosabb feladata jelszavában fogalmazódik meg: „Könyvet mindenki kezébe!” Mert a könyvek még mindig nem jelentik a napi élet elengedhetetlen tartozékát, az olvasás még mindig nem természetes igénye az emberek tömegeinek. Igaz, a fejlődő tömegkommunikációs eszközök megnyirbálták a könyv hegemon szerepét, de letörölni a színéről nem tudták és nem is tudják. A könyv az iskolán kívüli művelődés legfőbb bázisa maradt, a szabad idő megnövekedése is érvényt szerez Seneca évezredes mondásának: „Szabad idő könyv nélkül — halál, sőt

ennél rosszabb: élve eltemetés.”

Vélemények

Miért nem olvas? — tetűk fel a kérdést nem olvasó munkásoknak.
— Nincs időm.
— Fáradság nekem az, nem jó a szemem, pápaszemméln tudnék éppen...
— Inkább nézzük a televíziót.
— Nincs időm, esti iskolába járok, nekem tanulni kell.

Mit vásárolna, ha most kapna 200 forintot? — erre a kérdésre — a statisztikai kimutatás szerint — a munkások 34 százaléka létszükségleti cikket: élelmiszert, ruhát, cipőt stb. venne, 13,5 százaléka félretenné nagyobb vásárlás esetére, 15 százaléka ajándékot venne rajta, 6 százaléka elmulatná, 10 százaléka hobbjára költené és 19,6 százaléka fordítaná kulturális célokra, belőlük 16 százalék venne könyvet a 200 forintból.

Arról, hogy hogyan vélekednek a munkások a sok-könyvű emberekről, így kezdődtek a válaszok: „Attól függ...”, „Elofvassa-e őket?” „Milyen könyvek azok?”

1. Rejtő,
2. Berkesi

Az olvasó munkás-szobrok olyan átszellemült arccal-testtel olvassák az ölükben tartott „üres” könyvet, hogy eszünkbe sem jutna, hogy Berkesi vagy éppen Rejtőt olvassák. Pedig Átlag Lajos magyar munkás azt olvassa, ha egyáltalán olvas. Rejtő, Berkesi, Jókai, Gárdonyi a listavezetők.

— Szórákoni akarok én, nem kell mindig teletönni az emberek fejét mindenféle filozófiával.

— Szeretek jókat rohogni. Ha olvasok, akkor csakis Rejtőt.

— Ha kikapcsolódnak szeretnék, akkor érdekes könyveket olvasok, amiken nem kell gondolkodni.

— Azokat a könyveket szoktam elolvasni, amelyeket láttam a tévében. Nagynehezen végigolvastam Forrást Szagát, most meg megvettem a Jó estét nyár, jó estét szerelem című könyvet.

A szegedi munkásoknak körülbelül ötven százaléka mond magának tíznél több könyvet, de 11 százaléka azt vallja, hogy egyetlen egy könyve sincs és soha nem is olvas.

Éhe a szóknak?!

A DÉLÉP munkásszállásának körülbelül ezerköteves könyvtára van. Ez bizony nem sok, hiszen ha a szálló minden lakója csak egyet kölcsönözne ki, hirtelre is alig-alig maradna. Mégis — azt mondják — kielégíti az olvasói igényeket.

Az olajosok algói barakk-táborában brigádkezdemenyezésre hozták létre a 800 kötetes könyvtárat. 80—100 olvasója van, közülük nagyon kevés a rendszeres kölcsönző. Sok üzembelen, gyárban a munkások azt sem tudják, van-e, ha van, hol az üzemi könyvtár.

A bizományosi forgalom viszont igen szép eredményeket produkált. Ezt döntően befolyásolja a terjesztők lelkesedése, aktivitása, de a könyvkiadás rugalmassága is. 1971-ben 1 főre jutó könyvvásárlás az autójavitónál 153 forintot tett ki, a konzervgyárban majdnem 90-et, a kábelgyárban pedig 30 forintot, de ez is jelentős az 1970-es eredményhez képest, amikor 20 forint körül volt az egy főre eső vásárlás. Ez az üzemi könyvtárúsítás az első számú forrás, ahol a munkások könyvhöz juthatnak.

Kevés
a Nyilas Misi

Szinte mindenki olvasta, de saját bőrén még kevesen tapasztalták, mit érzett 1892 májusától októberéig Nyilas Misi, a debreceni Harmatibolt elött? Mit érzett, amikor végignézte az utca túlsó oldaláról, hogy a segéd kivesszi azt a fakó, rózsaszín fedélű könyvet, amiért 5 hónapok óta áhított... Tudunk-e így várni egy könyvre, tudjuk-e így éhezni az olvasást?

A könyv, az olvasás akkor lesz igazán közkincs, ha az olvasmányok beszédtemék lesznek az emberek között, ha olvasni, könyvet venni-cserélni-kölcsönözni divat lesz. S akkor meg lehet mintázni az átszellemült könyvbe mélyedő — minden idealizáló törekvés és sematizmus nélkül — Átlag Lajos magyar munkás olvasó szobrát.

(Folytatjuk.)

Tandi Lajos

Pártnapok

A most következő héten pártnapokat tartanak időszerű nemzetközi kérdésekről.

Július 18-án, kedden:
Kisteleken, a pártsekézházban este 6 órakor.

Július 19-én, szerdán:
Sándorfalván, a Gépjavító Vállalatnál délután 3 órakor, előadó Simon Béla, a megyei pártbizottság munkatársa; Kisteleken, a MEZŐ-GÉP Vállalatnál délután 2 órakor, előadó Berár Deme- ter, a megyei pártbizottság tagja, Kisteleken, a pártsekézházban, az ÁFESZ és a ktsz dolgozóinak, este 6 órakor.

Július 20-án, csütörtökön:
A MÁV Igazgatóság dolgozói részére délután 3 órakor a Petőfi Sándor művelődési otthonban, előadó dr. Varga Dezső, az MSZMP Szeged városi bizottságának titkára; Sándorfalván, a

ktsz-nél délután fél 3 órakor, előadó dr. Kovács József, a járási pártbizottság első titkára.

Július 21-én, pénteken:
Üllésen a művelődési otthonban, délután 4 órakor, előadó Sarnyai István; Álgón, a községi tanácsnál délután 4 órakor, előadó Pakati Jenő; Kiskunoroszmán, a községi tanácsnál délután 5 órakor, előadó Ambrus Péter.

Fekete gólyák

Újabb különleges madár-szállást fedeztek fel Bács-Kiskun megyében az ornitológusok. A telephely a Harkakötöny melletti erdősegtől távolos szántófölddel övezett

Holnap kezdődik
a néptáncgyűttesek
seregszemléje

Holnap, hétfőn ünnepélyes megnyitással kezdődik a harmadik nemzetközi Szakszervezeti Néptáncfesztivál Szegeden. A hat magyar, és hét külföldi együttes az újszegedi szabadtéren tart bemutatót. Az egyhetes program záróakkordja, a galaest, a Dóm téri színpadon lesz. A Hegyen-völgyön lakodalom című táncjátékban szerepel majd a fesztivál valamennyi együttese.

Az együttesek közül a Bartók Béla Táncgyűttes már napok óta Szegeden tartózkodik, ők fogadták a határon az első külföldi csoportot, a pénteken este érkező bolgár együttest. Ma, vasárnap valamennyi együttes megérkezik Szegedre.

A holnapi nyitóünnepséget, mint minden évben, most is a Széchenyi téren rendezik délután fél 6-kor. Az együttesek táncon felvonulása után Kiss Károly, a SZOT alelnöke nyitja meg a fesztivált. A színpompás nyitó-

ünnepség után kezdődik a verseny.

Az újszegedi színpadon bonyolítják le az együttesek háromnapos folklor versenyét, amelyen nemzetközi zsűri és természetesen a közönség ítéli oda a legjobbaknak a díjakat. A negyedik versenynapon a nemzeti színház színpadán szakmai közönség előtt rendezik a koreográfiai versenyt. A szombati galaest után kihirdetik a verseny eredményeit; átadják a díjakat.

A fesztivál társrendezője a koreográfusok első nemzetközi konferenciája szintén holnap kezdődik az újszegedi művelődési házban.

SZEGEDI
ÜNNEPI
HETEK

Tizenöt évi hallgatás után

Az Otello születése

„A számlát lezártam” — írta kissé rezignáltan, de határozott biztonsággal 1870-ben, leghatalmasabb operájának az Aidának befejezése után az olaszok ünnepelt zeneszerzője, Giuseppe Verdi. A visszavonulást ezzel a rövid mondattal bejelentő mester ekkor már eljutott a világhír legmagasabb csúcsára, s ott állt hatvanadik életévének küszöbén. Úgy érezte, mindent elmondott már, amire rendeltetett. A számlát lezárta.

S valóban: a bejelentés után tizenöt évi hallgatás következett. Verdi nem jelentkezett az operaszínpadon.

Aztán egyszer, tizenöt esztendővel a „számla lezárása” után az akkor már 74 éves mester ismét a Milánói Scala színpadának sötétbordó függőnye előtt állt. Új operájának premierjén köszönte meg a közönség tapsait.

A tizenöt évi hallgatás után született új opera, az Otello volt.

A mű megírására a hű barát, Arrigo Boito, költő, drámaíró és zeneszerző biztatta Verdit — egy librettóval, amelyet Shakespeare Otello című tragédiájából maga Boito írt. A szöveggönyv

annyi megdöbbentett az idős Verdinek, hogy rögtön munkához látott. Megírta az Otellót, a század zeneirodalmának ezt az utólrhetetlen remekét, amelyben mindaz fenséges fényben ragyog, amit addig az európai és olasz zenedráma létrehozott. Az Otello a múlt század operairodalmának egyik legmagasabb csúcsa és nemcsak méltó Shakespeare monumentális tragédiájához, hanem a zene különleges, lenyűgöző hatásaival még növeli is az eredeti dráma erejét.

A szegedi szabadtéri színpadon július 28-án csendülnek fel először e halhatatlan opera fenséges dallamai, amelyek közül Jágó félelmetes Credója, Desdemona a hitves Ave Mariája és Fűzfáriája minden operabaráttal előtt jól ismert.

Az Otello előtt is foglalkozott Verdi Shakespeare drámaival. Legkedvesebb fiataalkori műve a Macbeth, amelyet éppen az elmúlt évadban láthattunk a szegedi színpadon, szintén Shakespeare drámájából készült. De a Macbethhez képest az Otello felhőkbe törő hegycsúcs.

A zeneszerző ebben a művében is hűséges az eredeti drámához. Az opera Otelloja is hős, vitéz katona, akinek egyetlen hibája a féltékenység. Jágó az ördögi gonoszság szinte démonikus figurája. Desdemona az anygali ártatlanság megtestesítője. A szereplők zenei jellemzése olyan mély és erőteljes, mint egyetlen Verdi operában sem.

A szabadtéri Otello előadásának nemcsak a szenzációja, hogy Verdinek ez a műve először kerül a Dóm előtti színpadra, hanem az is, hogy olasz operatársulat, a bolognai Teatro Comunale társulata mutatja be, magyar közreműködők nélkül. A játékok történetében először fordul elő, hogy teljes olasz operagyűttes lép a közönség elé.

Az izgalmasnak ígérkező és a magyar nézők számára bizonyára rendkívüli érdekességet nyújtó produkció jellemzésére most csak annyit: az előadást a világhírű és nálunk is nagyon jól ismert karmester, Francesco Molinari Pradelli vezényli.

Az Otello a július 28-i premier után még két alkalommal, július 29-én és 30-án kerül a közönség elé.

A Szegedi Ipari Vásár előtt

Az élelmiszeripar reprezentánsai

A 27. Szegedi Ipari Vásáron — mint minden esztendőben — idén is tekintélyes szerep jut az élelmiszeriparnak. A vendég vállalatok mellett ott találjuk szűkebb pátriánk élelmiszeriparának reprezentánsait; a Csongrád megyei Állatföldi és Húsiipari Vállalatot, a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalatot és a Szegedi Konzervgyárat is.

Mindhárom vállalat — akárcsak tavaly — a vasútforgalmi technikum épületében talál otthonra a vásáron. A tavaly már bevált helyen teszik kirakatba termékeiket a Csongrád megyei Állatföldi és Húsiipari Vállalat dolgozói.

Mint a CSAHV, illetve a Szegedi Élelmiszerkiskereskedelmi Vállalat illetékesei tájékoztattak, idén az ELIKER veszi át az eladó szerepét. Míg tavaly maga a vállalat, most a kereskedelem igyek-

szik kielégíteni a vásárlókat igényeit: export és belföldi csémege szállámit árulnak a helyszínen.

Már rendezgetik vásári kirakatukat a konzervgyáriak. Idei újdonságaik az aluseal-csomagolású szendvicskrém és a „luncheon meat”, vagyis dobozos darált sertéshús, amiből már szállítottak a Szovjetunióba is. Utóbbi fél- és egykilós dobozokban mutatják be a hazai közönségnek. Dobozos termék az olajoshal-készítményük is, amely a Budapesti Nemzetközi Vásár alkalmából nyert jogot a Kiváló Áruk Fóruma megkülönböztető jelének viselésére.

A baromfiból — csirkéből, kacsából — gyártott jöfélé készételek, pörköltök, sülték mellé különféle leveskoncentrátumokat, seregnyi zöldségkonzervet is felsorakoztatnak. Ott lesz a vásáron az összes befőttkészítmény, a dzsemek, ízek, szörpök, s a már évek óta gyártott fagyaltkeverékek is.

Mint a konzervgyár, a paprikafeldolgozó is házi-asszony-örömet igyekszik szereztetni: ők is új meg új termékekkel gazdagítják az „expressz étlapot” — a gyorsan, könnyen elkészíthető ízes ételek választékát.

Az új csomagolóanyagba — kasirozott alufóliába — öltöztetett szegedi paprika megkülönböztetett figyelmet érdemel majd. Csakúgy, mint a hasonlóképpen csomagolt savanyúságtartósító keverék. Az új csomagolású piros fűszer meg a marhrolád-újdonság egyébként a Kiváló Áruk Fóruma fekete háromszögét viselheti már; erre a BNV-n szereztek meg a jogot. A tavaly bemutatott fagyaltpor mellett idén, a szegedi vásáron újdonságot mutatnak be. A jégkrémprém még sehol sem szerepelt kiállításán, először itt versenyez a vásárlók kegyeiért. Előnyös tulajdonsága, hogy otthon, fridzsiderben bárki elkészítheti belőle a jéghideg csemegét.

Halászléköcka, Delikát 8, ételiszító, levesek, húsételek — a paprikások valamennyi terméküket felvonultatják az idén. Ezen belül 11 olyan ételkészítményt, amely ajánlólevélként a Kiváló Áruk Fórumának jelét is viseli.

A vásári előkészületek a finishez érkeztek, sőt volt már olyan kiállító vállalat — az Egyesült Vegyiművek —, amely megtartotta sajtótájékoztatóját is.

Felhívás a magyar ellenállási
mozgalom történetével kapcsolatos
pályamunkákra

A Magyar Történelmi Társulat hazánk felszabadulásának közelgő 30. évfordulója alkalmából a Magyar Partizán Szövetség, a Művelődésiügyi Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, valamint a Magyar Rádió és Televízió által felajánlott pályákra pályázatot hirdet.

Pályázni lehet minden, a pályázat kiírása után megjelent vagy kiadatlan, egyéni vagy kollektív, új tudományos eredményeket felmutató, összegező, forrásközlő, helytörténeti vagy egyéb jellegű monográfiával, a témára vonatkozó historiográfiai feldolgozással, történelmi tanulmányal, tanulmánygyűjteménnyel, tudományos értékű krónikával, annotált bibliográfiával, amely a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom körébe tartozó kérdésekkel, az ellenállási mozgalom fegyveres vagy egyéb formáival, egyes ellenállási csoportok történetével, magyarok részvételével más országok antifasiszta ellenállási mozgalmában, ideértve a spanyol polgárháborút is, egyes szervezetekben, közígazgatási tevékenységekben vagy üzemekben folytatott ellenállási tevékenységgel, az ellenállási mozgalomban jelentősebb szerepet betöltő egyének életútjaitól foglalkozik.

A pályadíjak a következők:
I. díj 15 000.— Ft
II. díj (2 db) 8000.— Ft
III. díj (4 db) 5000.— Ft
Pályázni lehet továbbá a pályázat kiírása után megírt, megjelent vagy kézirat formában beküldött, az ellenállási mozgalomban kifejtett saját vagy csoportos tevékenységet tartalmazó egyéni vagy kollektív visszaemlékezésről.

A visszaemlékezések pályadíjai:
I. díj 5000.— Ft
II. díj (2 db) 4000.— Ft
III. díj (4 db) 3000.— Ft
IV. díj (10 db) 1500.— Ft
A pályázaton mindenki részt vehet. A pályamunkákat a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Partizán Szövetség által alakított bíráló bizottságok fogják elbírálni.